

Jsoucí a ne-jsoucí / Jsoucí a ‚bylý‘ (nejsoucí)

(původně, ale později upravováno:) 28.11.15

V následujícím nám půjde o to, co to vlastně znamená, že něco je jsoucí, a co naopak znamená, že něco jiného je nejsoucí. (A kromě toho nám ještě zbývá třetí eventualita, že něco je jednak a v něčem jsoucí, jednak a v něčem jiném nejsoucí.) Je to velmi starý problém, který však dostal zřetelnější podobu teprve se vznikem tzv. filosofie jakožto pojmového myšlení, neboť do té doby mohlo jít pouze o náhodnou okolnost výskytu nebo nevyskytování něčeho (aniž by se otázka ‚jsoucnosti‘ vůbec objevila a kladla). To, že se problém jsoucnosti nebo nejsoucnosti mohl vyjevit až se vznikem filosofie, ovšem vůbec neznamená, že to je vnitřní (interní) filosofický problém, který nemá se světem skutečností nic společného (podobně jako to, že problém rozdílu mezi jsoucností a bytím se mohl vyjevit jen v některých jazycích, vůbec neznamená, že by tím eo ipso zůstával jen interním problémem toho či onoho jazyka). Tím spíše nemůžeme tento problém, jak jsme jej formulovali, považovat za naprosto spjatý s určitou historií určité myšlenkové tradice, takže v jiných tradicích by ztrácel svou platnost i smysl. Právě naopak: vždy se v každém novém jazyce objevuje otázka, jak je třeba nejen přeložit, ale přemyslet, tj. nově v novém jazyce promyslet, otázku jsoucnosti a bytí.

Pokud míníme slovem „jest“ (resp. že něco „jest“) pouze to, že se to vyskytuje jako věc mezi mnoha dalšími věcmi, tedy že to je „realita“, pak vyloučíme ze světa „věcí“ třeba geometrické obrazce nebo čísla, neboť ani trojúhelník nebo jiný obrazec, ani číslo (třeba π) nikde ve světě kolem nás (v celém Vesmíru) nikde nenajdeme a nepotkáme. Svět čísel zkrátka není světem jsoucna, světem jsoucích „věcí“, ale světem myšlenkových konstruktů. Myšlenkové konstrukty však nezůstávají součástí výkonů myšlení, nýbrž chovají se jako samostatná jsoucna, samostatné „entity“, takže máme za to, že je můžeme chápat jako nějaká „jsoucna“, i když nikoli vnitrosvětelná.

[Bez uvedení datace. Zařazeno sem podle řazení Hejdánka v elektronických souborech. Autor se k poslednímu odstavci daného zápisu zřejmě vracel 28. listopadu 2018. Poslední věta zde zní jinak: „Myšlenkové konstrukty však nezůstávají součástí výkonů myšlení, nýbrž chovají se jako samostatná jsoucna, samostatné „entity“ (ovšem přesnější by bylo říci, že my s nimi počítáme, tj. jednáme, jako by to samostatná jsoucna vskutku byla).“ Pozn. red.]